עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"א מהל' עבודת יוה"כ הל"ב:
כט ב מיי' פ"ד מהל' שחיטה הל"ג ופ"ח מהל' פסולי המוקדשין הלכה יח:
ל ג מיי' פ"ד מהל' שחיטה הל"ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' ב סעיף י:
לא ד מיי' פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הל"ו:
לב ה ו מיי' פ"ח שם הלכה יח:
לג ז מיי' פ"ה מהל' פרה אדומה הל"ח:
לד ח מיי' שם פ"ד הלכה ח:
לה ט מיי' שם פ"ה הלכה ג:

אם כן הויא ליה עבודה באחר א) [א]ותניא [א]כל עבודת יוה"כ אינן כשרות אלא בו ה"ק יכול יהא פסול מדרבנן דס"ד אמינא איכא פסול מדרבנן לכך שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה ומאחר דאפילו פסולא דרבנן ליכא למה לי למרק מצוה למרק: [ב]אמר ר"ש בן לקיש משום לוי סבא [ג]אינה לשחיטה אלא בסוף ורבי יוחנן אמר [ב]ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אמר רבא [ג]הכל מודים היכא דשחט סימן אחד עובד כוכבים וסימן אחד ישראל שהיא פסולה שהרי נעשה בה מעשה טרפה ביד עובד כוכבים [ד]בעולת העוף נמי היכא דמליק סימן אחד למטה וסימן אחד למעלה פסולה שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף למטה לא נחלקו אלא כגון ששחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים למאן דאמר ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף מיחייב למ"ד אינה לשחיטה אלא בסוף לא מיחייב א"ל רבה בר שימי מר לא אמר הכי ומנו רב יוסף היכא דשחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים נמי פסול שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף בחוץ לא נחלקו אלא [ה]כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ וגמרו בפנים למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף [ו]מיחייב למ"ד אינה לשחיטה אלא בסוף לא מיחייב מתיב רבי זירא [ז]כל העסוקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים [ח]ופוסלין אותה במלאכה אחרת [ט]אירע בה פסול בשחיטתה בין קודם פסולה בין לאחר פסולה אינה מטמאה בגדים בהזאתה קודם פסולה מטמאה בגדים לאחר פסולה אינה מטמאה בגדים ואי אמרת ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף לפלוג נמי בשחיטתה אירע בה פסול בשחיטה קודם פסולה מטמאה בגדים לאחר פסולה אינה מטמאה בגדים אמר רבא נתקלקלה שחיטה קאמרת שאני התם דאגלאי מלתא למפרע דלאו שחיטה היא כלל אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי למ"ד אינה לשחיטה אלא בסוף לפלוג בהכשרה דפרה כגון דשחטוה בתרי גברי דגברא קמא לא מטמאה וגברא בתרא מטמאה אמר רב יוסף תרי גברי בחד זיבחא קאמרת בר מיניה דההוא דתנינא א) [ה][1]תזבח שלא יהו שנים שוחטין זבח אחד [2]תזבחהו שלא יהא אחד שוחט שני זבחים ואמר רב כהנא תזבחהו כתיב א"ל אביי לאו אתמר עלה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן זו דברי רבי אלעזר ברבי שמעון

סתימתאה

מלוה למרק. משום דם. ואני שמעתי ביומא משום כבוד עם הדרת מלך ואין לבי ב) כך דא"כ כל עבודות נמי והרי הכתוב הקפיד בכ"ג וגירש את רוב עם: **אינה לשחיטה.** אין השחיטה קרויה שחיטה אלא בסופה ולקמיה מפרש למאי הלכתא: **ישנה לשחיטה.** הכל קרוי שחיטה: **פסולה.** ואפילו למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ולא מיקרי שחיטת עובד כוכבים מיהו שחיטת ישראל נמי לא הויא והויא לה כקוץ בעלמא ואיטרפא לה: **מעשה טרפה.** מעשה שהיה כדי וכשיעור לטורפה בו נעשה בה ביד עובד כוכבים: עולת העוף למעלה מחוט הסיקרא חטאת העוף למטה כדאמר בזבחים (דף סד: סה.): **שהרי עשה בה [מעשה חטאת העוף] למטה.** במקום פסולה מעשה שהוא חשוב בחטאת העוף להכשירו בכך שמליקת חטאת העוף בסימן אחד הילכך ה"נ חשיב לפסול אע"ג דבעולה לא הוי סוף מליקה עד גמר השני: **מיחייב.** משום שחוטי חוץ: **מר לא אמר הכי.** דאילו בעוף אם שחט סימן ראשון בחוץ מיחייב שהרי דכוותה כשר בפנים במליקת חטאת העוף. השוחט עוף קדשים בחוץ חייב דיליף מריבויא דאשר ישחט ז) בשחיטת קדשים בפרק השוחט (זבחים קו.) אבל המולק (א) את העוף פטור: **כל העסוקין בפרה.** אדומה: ג) **מתחלה ועד סופה.** באחת עבודותיה בין באמצע ובין בתחלה ובין בסוף: **מטמאין את הבגדים.** כדכתיב (במדבר יט) עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שריפת הפרה וסמיך ליה וכבס בגדיו הכהן וגו' וכתיב בשריפתה והשורף אותה וגו' ותניא בסיפרי ח) אם המשליך את האזוב מטמא בגדים השורף לא כ"ש מה ת"ל והשורף בא הכתוב ולימד על כל העסוקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהו טעונים תכבוסת בגדים: **ופוסלין אותה במלאכה.** אם נתעסקו עמה במלאכה אחרת כגון ששחט וחתך עמה דלעת דתניא (ספרי חקת יט ג) ושחט אותה ט) בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלתה בשחיטתה ושרף את הפרה י) בא הכתוב ולימד שתהא מלאכה פוסלת בשריפתה: **בשחיטתה.** כגון שנתנבלה: **אינה מטמאה בגדים.** שאין כאן עבודה ואם אסף אפרה או שרפה ולא נגע בה או אפילו נגע בה בפשוטי כלי עץ שלא טמאתו משום נבלה אינו טמא משום מתעסק בפרה שאין כאן פרה אדומה: **בהזאתה.** בהזאת דמה שהיה מזה הימנה ז' פעמים כנגד פתח של היכל כדכתיב (שם יט) והזה אל נכח פני וגו': **קודם פסולה מטמאה בגדים.** דמתעסק בפרה הוא וכבר נעשית שחיטתה בהכשר: **דלאו שחיטה היא כלל.** שהרי סופה הוכיח אבל היכא דנגמרה שחיטה ממש אימא לך דכולה קרויה שחיטה מתחלה ועד סוף: **לפלוג.** נמי האי תנא בהכשרא דפרה אפילו בפרה שלא נפסלה יש לחלק בין בגדים לבגדים:

סתימתאה

אם כן הוי ליה עבודה באחר. הוה מצי נמי למיפרך א"כ הויא ליה שחיטה בשנים כיון דאם לא מירק פסול ואין שנים שוחטין בזבח אחד אפילו בזה אחר זה כדמוכח לקמן בשמעתין וא"ת ומאי קשיא ליה מעבודה באחר הא בפרק טרף בקלפי (יומא דף מב.) איכא מאן דסבר אפילו שחיטת פר כ"ג בזר ואפילו מאן דפסיל הייני דוקא פרו דקאי לחובת יה"כ וקאי עליה אהרן וחוקה אבל תמיד דלא שייך לחובת יה"כ ולא קאי עליה אהרן וחוקה לא וי"ל דמ"מ פסול מדרבנן י): **למה** לי למרק. ואע"ג דבחולין נמי בעינן כל השנים לכתחלה מ"מ כיון שיש דוחק בדבר לא היה לנו לעשות ע"י אחר כ): **אמר** ר"ל משמיה דלוי סבא אינה לשחיטה אלא בסוף. ד) אע"ג דרבא ס"ל הכי בפ"ב דזבחים (דף ל.) אפ"ה לא חשיב ליה בהדי תלת דהלכה כר"ל לגבי רבי יוחנן בריש פרק החולץ (יבמות דף לו.) משום דהך משמיה דלוי אמרה ר"ל ל): **כגון** ששחט סימן אחד בחוץ. פי' בקונטרס בעוף קדשים וקשה לפירושו דמ"ט דמאן דפטר כיון דבמליקה בחוץ לא מחייב אלא בשחיטה והרי עשה הכשר שחיטה בחוץ ורב יוסף נמי למה ליה למינקט שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף הוה ליה למימר משום דהכשר שחיטת העוף בסימן אחד ועוד דנקט רב יוסף לאחד בחוץ ולאחד בפנים נמי פסולה משמע הא שניהם בפנים כשרה ואי בעוף הא אין הכשרו אלא במליקה וחייב ה"ל למינקט ולא פסולה ונראה לפרש דאיירי בבהמה (ב) ופסולה דנקט רב יוסף לאו דוקא דחייב נמי לכולי עלמא דאי חיובא ליכא א"כ לוקי פלוגתייהו בסימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים ופליגי בחיובא ואמאי מוקי לה במיעוט סימנין בחוץ וגמרו בפנים וא"ת ובסוף פרקין (דף מ:) גבי הא דתניא השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודת כוכבים חייב ג' חטאות ומוקי לה בחטאת העוף שהיה חלי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא דאתו כולהו בהדי הדדי ולהכי נקט חטאת ולא נקט זבח שבשאר זבח מכי שחט סימן אחד לעבודת כוכבים אסרה ותו לא מחייב משום שחוטי חוץ והשתא אכתי כיון דבבהמה נמי מיחייב בסימן אחד משום שחוטי חוץ לשמעינן זבח ובחלי קנה פגום ואע"ג דסימן אחד לא מיחייב משום שבת שלא תקן כלום מה בכך מ"מ כשיגמור סימן שני מיהא ליחייב משום שבת ויש לומר דהא דמחייב בסימן אחד הכא הייני משום דגמר השני בפנים אבל התם דאיירי בשוחט לעבודת כוכבים מכיון דנאסרה בסימן ראשון לא חשיב סימן שני אלא כמחתך ה) בעפר והוי כמו נתקלקלה בשחיטה דאמר בסמוך דאגלאי מילתא למפרע דלאו שחיטה היא כלל גבי פרה לכך נקט עוף דהכשרו בסימן אחד וכן פירש לקמן בקונטרס: **אירע** פסול בשחיטתה. פ"ה כגון נתנבלה ור"ת מפרש פסול של מלאכה אחרת דומיא דהואה דאי אמרת בשחיטה נמי יש חילוק במלאכה בין קודם פסולה בין לאחר פסולה ב) א"כ לפלוג בשחיטה עצמה ואמאי נקט הואה ואע"ג דאיירי בפסול מלאכה מ"מ קאמר שפיר בסמוך שאני נתקלקלה בשחיטה דאגלאי מילתא למפרע דלאו שחיטה היא כלל דכיון דנתקלקלה א"כ לא נעשה עדיין כלום לשם פרה בכשרות אבל אירע פסול בהזאתה אין לחוש דכבר נעשית השחיטה בכשרות: **תרי** גברי בחד זיבחא קאמרת. תימה הא ע"כ שלא יהיו ב' שוחטין זבח אחד היינו לכתחלה אבל בדיעבד כשר כמו אחד שוחט ב' זבחים דמוקי לעיל מתניתין דשוחט ב' ראשים כאחד שחיטתו כשרה בקדשים וא"כ אכתי לפלוג בהכשר דפרה וי"ל דכיון דלכתחלה אסור מילתא דלא שכיחא היא אע"ג דפריך לפלוג בב' סודרים הא שכיחא טפי:

והוינן

◆

רבינו גרשום

פסול התמיד א"כ הויא ליה עבודה באחר ותנן כל עבודה כו' הכי קאמר יכול יהא פסול מדרבנן אם אחר מירק כלומר דגמר השחיטה לכך שנינו רוב אחד ורוב שנים דיכול אפי' אחר ועכשיו סיפא זו היא בקדשים. שהרי עשה בה מעשה טרפה ביד עובד כוכבים כלומר שפסולה היה בראשון היכא דשחט עובד כוכבים. עולת העוף נמי היכא דמלקה סימן אחד למטה מן הסיקרא וסימן אחד למעלה מן הסיקרא וזו לא דינו הוא ודינו שכלו למעלה מן הסיקרא של עולת העוף. ושל חטאת העוף למטה מן הסיקרא וסיקרא חוגרת סביבו של מזבח באמצע. ומאי סיקרא אדמומית שמהן עושין מגינים. שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף: למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף מיחייב דחשוב ככולו בחוץ אבל למ"ד דאינה לשחיטה אלא לבסוף (עכשיו) לא מיחייב שסופה של שחיטה היתה בפנים וחשוב כאילו לא שחט בחוץ כלום: כל העוסקים בפרה מטמא בגדים מתחלה ועד סוף כדכתיב בתורה ששבעה היו עסוקין בפרה כלומר אחד שחט ואחד שורף ואחד מזה וכל העסוקין עד ז' ופוסלין אותה במלאכה כלומר לפרה אדומה כיצד שאם חתך שום דבר או עץ או שחט בהמה בתוך כך שהיו עסוקים בפרה פסולה הפרה כיצד אירע בה פסול בשחיטה כלומר כששחט קצת וחתך חפץ אחר בתוך כך ועכשיו כיון שאירע בה פסול בשחיטה אמרינן אינה לשחיטה אלא לבסוף אפילו אירע בה פסול א) בתחלת שחיטה שעשה עמה מלאכה לא חשובה שחיטה ואינה מטמאה אבל בהזייתה אירע בה פסלות שזו לבסוף קודם פסלות מטמאה בגדים דאנן אמרינן דכל העוסקים בפרה מטמא ואחר פסולה היא חשובה כאין אלא אי אמרת ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף לפלוג בשחיטתה וכו': נתקלקל בשחיטה [קאמרת.] כלומר דפסולה אירע בשחיטה ועכשיו איגלאי וכו' ומשום הכי פסולה (אלא) [אבל] במקום אחר עדיין אומר אני דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף: אלא אי קשיא הא קשיא למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ליפלוג נמי בהכשרה וכו' כלומר אפי' דלא אירע בה פסול בשחיטה כגון דשחטוה בתרי גברי דגברא קמא לא מטמא כלומר דעדיין לא חשוב שחיטה וגברא בתרא מטמא משום דאינה לשחיטה אלא לבסוף: בר מינה דההיא כלומר הא לא קשיא לא מצית למיפרך ודאי הכא אינה לשחיטה אלא לבסוף אבל במקום אחר עדיין א' אני אפי' ג) פסול שאירע (בשחיטה) דאינה לשחיטה אלא לבסוף: א"ל אביי ולאו איתמר עלה דהרצת דהתם דאינה לשחיטה אלא לבסוף: ג) דמחלוקת בין ר' אליעזר בר' שמעון ובין חכמים דחכ"א שנים שוחטין וכו' דישנה לשחיטה מתחלה וכו' ולר' שמעון בן

מסורת הש"ס

א) יומא לג: עב. הוריות יב., ב) ב"ק עב., ג) זבחים ל. [פסחים סג. לקמן לו. קמח. ב"ק עב.], ד) פרה פ"ד מ"ד ע"ש, ה) עיין נפרש"י דברים יב ד"ה תזבח, ו) [ויקרא יז], ז) [חקת יט], ח) [במדבר יט], ט) [שם], י) [וע"ע תוס' יומא לב: ד"ה א"כ], כ) [ביומא לג. תוס' ד"ה למה וכו' ביארו היטיב ע"ש], ל) [וע"ע תוס' ב"מ מח. ד"ה נתנה ותוס' עח. ותוס' בכורות יב: ד"ה רב אשי].

◆

תורה אור השלם

1. רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל: דברים יב טו
2. וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַייָ לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ: ויקרא יט ה

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מר לא וכו' בפרק השוחט דף קו אבל המולק. נ"ב שם במשנה דף קז: (ב) תוס' ד"ה כגון וכו' ונראה לפרש דאיירי בבהמה ופטור למ"ד אינה לשחיטה אלא בסוף ורב יוסף לכ"ע מחייב שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף בחוץ ופסולה דנקט רב יוסף:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' דתניא תזבח בתורה אור ליין דברים יב והוא נמחק: ב] תד"ה אירע וכו' בין קודם פסולה בין לאחר פסולה. נ"ב עיין חידושי רשב"א והר"ן:

◆

מוסף רש"י

יכול יהא פסול מדרבנן. הואיל וכל עצמו לדם הוא צריך פסול וכי תנן רובו של אחד כמוהו בחולין תנן (יומא לב:). **לכך שנינו רוב אחד בעוף כו'.** ממשנה יתירה חדא בחולין וחדא בקדשים (שם לג.). **אינה לשחיטה אלא בסוף.** אין שחיטה נקראת אלא לבסוף, ונפקא מינה לענין המחשב בקדשים חוץ למקומו או חוץ לזמנו או מחשב שלא לשמן אינה מחשבה אלא אם כן חישב בסוף שחיטה (ב"ק עב.). **מתחלה ועד סוף.** וכל כמה דחשיב הויא מחשבה (שם).

◆

שיטה מקובצת

א] ותניא כל עבודת יוה"כ. נ"ב בכל הספרי יד כתוב ותנן וכן כתוב שם ביומא: ב] ואין לבי אומר כך דא"כ: ג] מתחלתה ועד סופה באחת מכל עבודותיה: ד] אע"ג דרבא ס"ל הכי. נ"ב עי' תוס' בכורות דף יד ע"א: ה] אלא כמתחך בשר בעלמא והוי כמו נתקלקלה:

א) לכאורה נראה דל"ל אפי' אירע בה פסול בסוף שחיטה שעשה עמה וכו'. ב) אפי' שחט מקצת סימנים בחוץ וגמרה בפנים נ"כ חייב משום דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף. ג) דברי רבינו אלו הם מבולבלים הנה דמאי ענין מחלוקת ראב"ש וחכמים לישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף לו לא דטעמא דראב"ש דיליף מקרא ונוה"כ הוא ול"ע.